

Плискач К.Р.

студентка,

*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ТРЕТІЙ УНІВЕРСАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Передумовою піднесення українського національно-визвольного руху на території України була Лютнева революція в Росії 1917 року. Після даної революції монархію було повалено й до влади прийшов Тимчасовий уряд.

У цей час, також розпочався процес створення громадських організацій, відбулася легалізація діяльності різних політичних партій. Українські політичні партії за кілька тижнів оновили свою роботу. Найактивнішими були: Українська соціал-демократична робітничка партія (УСДРП), Українська партія соціалістів-революціонерів та Українська радикально-демократична партія [1, с. 6].

Згодом, за ініціативи Товариства українських поступовців (ТУП) та Української соціал-демократичної робітничої партії, в Києві, з березня 1917 року, скликалися всі представники політичних, культурних, громадських організацій, якими було прийнято рішення про створення громадського комітету. Представники вирішили створити об'єднання під назвою «Українська Центральна Рада» (УЦР), головою якого став Михайло Грушевський [1, с. 7].

Одразу після початку своєї діяльності, УЦР розпочала активну реформування в галузі освіти, яка також передбачала популяризацію української мови. На одному з перших засідань УЦР зазначалося: «мова, якою Рада почне звертатись до народу, є українська» [2, с. 23].

У процесі своєї діяльності, УЦР прийняла рішення про скликання I Всеукраїнського військового з'їзду, де обговорювалося питання що до створення військової частини і забезпечення автономії України. За для реалізації ідеї автономії України у складі Росії, було сформовано делегацію у Петроград, щоб знайти компроміс з Тимчасовим урядом, але там їх повністю проігнорували. Після повернення делегатів з Петрограду до Києва, на Четвертих загальних зборах (1-3 червня 1917) було заслухано звіт Володимира Винниченка, після якого було прийнято рішення про видання Першого Універсалу Центральної Ради [3, с. 134].

На П'ятих загальних зборах було ухвалено рішення про створення Генерального секретаріату (виконавчого органу УНР), учасники якого ухвалили резолюції щодо реорганізації Центральної Ради та появи в ній представників національних меншин. Також на зборах було прийнято II Універсал, положення якого вже були обговорені з Тимчасовим урядом [1, с. 10].

III Універсал було прийнято 20 листопада 1917 року, біля пам'ятника Богдану Хмельницькому в місті Київ. Головною ідеєю Універсалу було проголошення Української Народної Республіки, у якому зазначалося про не

відокремлення України від Росії, про що свідчить уривок із тексту III Універсалу: «Віднині Україна стає Українською Народною Республікою. Не відділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її...» [4]. У цьому документі мова йшла не про чинну, на той момент, Російську Радянську Республіку, яку не визнала Центральна рада, а про буржуазну республіку [5, с. 23]. Центральна Рада повною мірою не розуміла масштаб змін у Петрограді і продовжувала сподіватися на неіснуючий Тимчасовий Уряд.

Відповідно до Універсалу, до складу Української Народної Республіки відносилися такі землі: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, Таврія (без Криму) [4]. Що до інших регіонів та територій – вони самостійно вирішували долю своїх земель.

Також положення III Універсалу закріплювали права селян, зокрема: «Однині на території Української Народної Республіки існує право власності на землі.» [4]. III Універсал став для них офіційним документом, який скасовував поміщицьку владу. В той час коли поміщики втратили землю, селяни її не отримали.

III Універсал був більш демократичним і конституційно-спрямованим, адже на 27 грудня (9 січня за новим стилем) призначалися вибори до Всеукраїнських Установчих Зборів, які планувалося скликати 9 січня (22 січня за новим стилем) 1918 року. Центральна рада зобов'язувалася «берегти права, здобуті боротьбою, творити лад і будувати своє життя на нашій землі» [4].

Загалом Центральна Рада прагнула забезпечити комфортні умови для українського населення. В Універсалі йшлося про: скасування смертної кари, оголошення амністії, встановлення 8 годинного робочого дня, запровадження державного контролю над виробництвом, планувалося створення незалежного суду, визнавалася автономія для національних меншин.

Отже, III Універсал можна вважати новим етапом у розбудові Української держави. Він є важливим для Української історії і спроби Центральної Ради бути самостійними, свідчить про прагнення до самовизначеності народу. Можливо, якщо б УЦР проявила більше сміливості, взяла курс на самостійний розвиток і не сподівалась на допомогу Росії, історія була б іншою. Навіть Володимир Винниченко визнав, що «Третій Універсал, – зазначав він, – уже не зробив такого сильного враження на населення, як перший. Це через те, що Третій Універсал виявився не результатом безпосередньої боротьби...»

Список використаних джерел:

1. Верстюк В. Склад і структура Української Центральної Ради / В. Верстюк // Проблеми вивчення історії Української революції 1917-1921 рр., 2009. – Вип. 4. – С. 5-30.
2. С.В. Кондратюк. Державотворча діяльність Української Центральної Ради [Електронний ресурс] / С.В. Кондратюк // Науковий вісник Чернівецького університету. 2011. Випуск 578. Правознавство. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://lawreview.chnu.edu.ua/visnuku/st/578/4.pdf>.
3. Політика Української Центральної Ради щодо національних меншин Української Народної Республіки / О. В. Пулим, О. О. Юрчук // Військово-науковий вісник. – 2008. – Вип. 10. – С. 131-141. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnv_2008_10_12

4. (III) Універсал Української Центральної Ради [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/universal-3.html>.

5. Ради Ю. М. Гамрецький. Універсали – визначальні віхи історії Центральної Ради [Електронний ресурс] / Ради Ю. М. Гамрецький // Український історичний журнал. – 1991. – Режим доступу до ресурсу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Vu2u7kOxU-EJ:history.org.ua/JournALL/journal/1991/9/4.pdf+&cd=14&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=safari>.

Рябуха А.А.

студентка,

Науковий керівник: Полтава К.О.

кандидат юридичних наук,

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ПЕРЕД ОСОБОЮ

В умовах демократичної, правової держави великого значення набуває проблематика, присвячена інституту відповідальності держави перед особою, пов'язана із забезпеченням та гарантуванням її прав. У зв'язку з цим плідною є думка, що сучасні стандарти прав і свобод людини є наслідком тривалого протистояння особи та влади.

Інститут відповідальності держави перед собою – це фактична гарантія прав і свобод громадянина, що регулюється законодавством. Держава встановлює механізм власної публічно-правової відповідальності, бере на себе обов'язок забезпечити також можливість її реалізації, зробити доступною її для громадян. Внаслідок цього досягається послаблення тиску держави на суспільство і водночас підвищується можливість його контролю за діями держави, за рішеннями її органів та посадових осіб [4, с. 220].

Незважаючи на діюче законодавство, часто порушуються права людей в цивільно-правових, конституційних та інших відносинах. Це спричинено багатьма факторами: в першу чергу корупцією, яка на даний час поширена, як в нашій країні, так і за її межами, недосконалою фаховою підготовкою, некомпетентністю в законодавстві та інше. У багатьох правовідносинах держава є суб'єктом власних інтересів і до того ж має великі переваги над особою, а не виступає суб'єктом рівним перед нею.

Усю сукупність теорій, поглядів щодо взаємодії держави і громадянина можна звести до двох підходів:

1) індивідуальний, що полягає у тому, що особі наданні права від природи. Наприклад, право на свободу слова та віросповідання, на вільний розвиток своєї особистості, на повагу до власної гідності і т.д. Держава не повинна їх порушувати, оскільки Конституція України закріплює ці права. Зміст і обсяг прав змінюються і розширюються з розвитком суспільства, самі ж фундаментальні права залишаються незмінними;